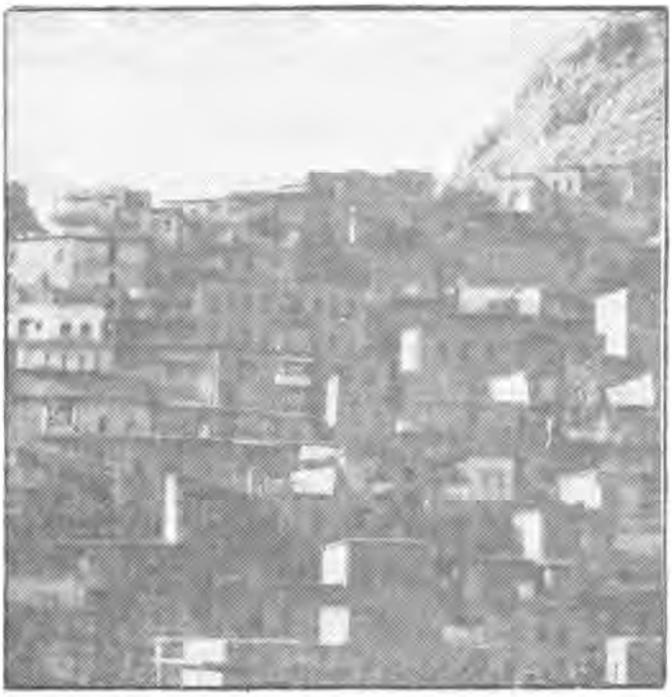

خانوو دروستکردن لە کوردەواریدا

شێرزاد قادر هەینی

کە ئادەمیــزاد گوزەرانی خۆش دەبێت و ئاســوودەیی دەدۆزێتەوە بیر لە چاککردنی خانووبەرە دەکات بۆ سەتربوون و ژیــان و پاراستنی خێـزان لە تەوژمی سروشت و بێگــانــەو پەروەردەکــردنی منــالەکــانیو چاوەدێــرییان و گونجانیان بۆ رەوشتی پاك و مرۆیانە. جێگای نیشتەجێی جا خانووی یەك ژوورو بچوك و بێ شوورە یان خانووی دوو نهۆم و چەندین هۆدەو دیــوەخــان و خانــووی بابەتی نوێ هۆڵ و مێونخانەو بالکۆن و گەرماوی رۆژهەلاتیو رۆژئاواییو قادرمەی هەڵواسراو یان کەپری سادەو تێرەك و رەشمال .. هەرچی بێت بۆ ژیان و حەوانــەوەیــە بەپێی زەوق و دەست رۆیشتنی خەڵکــەکــەو پەیدابوونی مەوادی دروستکردن. خانووەکە قیت دەکرێتەوەو دەبێتە سێبەر بۆ ژیان یان دەبێتە مایەی خۆهەلکێشان و بە زل زانــین و دەوڵەمــەنــدی. وا لێرەدا بە گشــتــیو سەرەدێــر دەنــووســیــنــەوە کە مرۆڤــی کوردەواری چۆن خانــووی دروستکردووەو . نەمانتوانی هەر ناوچەیەك بەجیا بنووسینەوە، یان زۆر وورد، شارو گوند لێك جیاکەینەوە، چونکە هەر یەکێ لەم بابەتانە تایبەتی خۆی هەیە. پێویستیشی بە راوەستان و تێ رامان و ووردبوونەوە هەیە، وەك کۆکردنەوەی هەندێ زانیاری کەلتــووریو ژیــانی ماوەیــەك لەم و بەری ئەو خەڵکــە لەگەڵ زاراوەی دروستکــردنیــان بنووسینەوە، بەلاّم ئەوەش دەزانین دەبێ بابەتەکە جیا جیا بێت ولق و بەشی تەنیای هەبێت وا لێرەدا بۆ بوارێکی تری جێدەهێلین.

مرۆڤــی کوردەواری چۆن خانــووی دروست دەکــردو ئێستاش چۆن دروستی دەکات: لە شارەکاندا زەوی پارچەکراو بە پێی «یاسای رێگاو بان» «نظام الطرق و الابنية» ئامادەیەو زۆریــان لاکێش و چوار گۆشــەیەو زەوییەکەی تەختەو ئاوو کارەبای لێنزیکە وەك ئێستاو هەموو خوێنەرێك دەزانێ رێگای مۆڵەتدان وەردەگرێت و مەوادی دروست کردن دێتە گۆرەپانی ئیش و نەخشــەی تایبــەتیش پەیرەو دەکرێت و نەخشەکەش

لەگەڵ بارو دۆخی ئابووری‌و زرووف خاوەنەکەی هاتۆتە دروست کردن.

جا ئەو نەخشانە چاولێکەری بێت یان ژیانی رۆژانەی خۆی‌و خێزانەکەی‌و ویستی شارو شارستانیەت ئەوەی ویستبێت، لێرەدا دروست کردن لە شار جێ دەهێلین چونکە باسێکی تایبەتی دەوێت.

لە گوندەکان زەوی پارچەکراو نی‌یەو نەخشەی دروستکردنیش نی‌یە، بەڵام خانووی نازدارو چاك و پتەویش هەیەو هەبووە. زەوی قەد شاخ یان کۆنە گوند دابرینی پارچەیەکی‌تر لە دامێنی گوند دەست نیشان دەکرێت، پشتی لە کەندەڵانە، نزیکی ئاوە، رەشەباو زریان و سەرما کەمتر دەیگرێتەوە سەرە رێگایە، دوورە باخچەیە نزیکە مزگەفتە، نزیکە ماڵە خزم و بابانە، خانووێکی شاخاوی دەکەینە نموونەیەکی زۆر باو وا لەسەری دەنووسین . لە سەرەوە وتمان زەوی گوندەکان پارچەنەکراوەو مۆڵەتی دروستکردنی ناوێ، بەڵام ئەو نموونەیە لە زۆر لە شارەکانی کوردستانی ناو شاخ و دامێنی چیایەکان ئەم نموونەیە دووپات دەبێتەوەو نەخشەی باوەرپێکراو هەیە وەك ئاکری‌و دوکان و رەواندوزو سیدەکان شوێنی‌تر.

ئەو بەشەی پشتی کەندەڵان بێت سێ دیواری بۆ دروست دەکەن، گەر راست بێت چوار دیواری خانووەکە بنیات دەنرێ.

بەرد لێرە مادەی سەرەکیە. بەردی بەروو بەردی بێ‌روو هەیە، واتە بەردی تاشراوو جوان و لووس و بەردی شاخی بێ تاشین، بەردی «گەزەگولە» بەردێکی گرنی گرنی‌یە تەنیشتەکانی لووس نیشان دەدات قور چاك دەگرێت لە ناوچەی رۆستێ بەکار دێت.

بەردی نەرم بۆ خانوو چاکە، چونکە شکاندنی ئاسانترە، بەردە کەشکۆڵ رەنگی مۆرە بۆ خانوو چاکە، بەردە گەنم سپی‌یە وەك کاغەزکارە بەرد لەبن ئەرز دەردەهێنرێت وەك بەردی حەلانە.

جا هەر ناوچەیەك بۆ بەردی دروستکردن ناوێکی لێ دەنێن، بە کوتکە ماوەل و کوتکە بەردو نوێل و پێك بەرد خۆش دەکرێت.

زۆر جار شوێنی بەردەکە لە خانووەکە نزیکە، ئامادە دەکرێت، دێتە گۆرەپان وەستاو خاوەن ماڵ بیروکەی دروستکردنی دەچەسپێنن، دیوار ئەستوورە بە قور بێت رۆژێ هەر سێ ریز دەکرێت بە قسل بێت یان بە گێچ و چیمەنتۆ زیاتر دەتوانرێ

راوەستێت، بەردی خۆشکراو واتە بەردی بەڕوو دووڕریزی ناوەندی بۆشە دیوی دەرەوە زیاتر خەریکی دەبن و جوانترە واتە بەردەکانی تاشراون ، ناوەندەکەی مشت دەکرێت لە ووردە بەردو قوڕ، شوێنی دەرگا جێدەهێڵن.
دیوار بەرز دەکرێتەوە تا دەگاتە ئاستی ئەوەی دار دێمەك دابنێن «دار دێمەك» داری چاك و تاشراوو توندو لووس و باریكە بە درێژی دیوار لەسەری دادەنرێت تا پتەوتربێت، داری بەنرخ و چاك بە درێژی دادەنێن دوو ریز یان یەك ریز لە تەنیشت یەك بەقەد پانایی دیوارەکە، لە هەندێ شوێندا ئەو دارانە بەپانی لەسەر دیوارەکە لە شێوەی کورتە دار ریز دەکەن. سوودی «دار دێمەك» ئەوەیە جێگای «رباط»ی کۆنکریتی ئێستایە لە دروستکردنی نوێدا.

رباط هێزی زۆرو بەرگری چاکە بۆیە دار دێمەك لە جیاتی یەك جار لەناو دیواردا دووجار سێ جار، هەر سێ چوار ریز ریزێك دار دێمەك دادەنرێت، بەو هەموو ریزە دار دێمەکانە دیوارەکە پتەو دەبێت و رووناچێت ئاستی راوەستانی رادەگرێت، گەر دار دێمەك داری گوێزو دارتوو بێت چاکترە. لە هەورەمان لە دیواری ووشکەکەلەك دا هەیە، لە خانووە کۆنەکانی قەلاتی هەولێر کاریتەی درێژی لەگەڵ ریزی کەرپووچ دانراوەو بنکەی ئەستوونەکانی ناو ژێرزەمینەکان داری لووس و کورت و چاککراو دانراوە بۆیەش دار لەگەڵ دیوار بووە چونکە زەویەکەی نەرمەو مەترسی تەقان و ڕووچوونی هەبووە.

ناوی دار دێمەك لەوەوە هاتووە چونکە زیاتر داری دێمی شاخیان بڕیوە بۆ ئەم مەبەستە دڵیان نەهاتووە داری بە بەرو ئاوی ببڕن.
بەکارهێنانی دار دێمەك لەناو دیواردا تەنیا لە کوردستاندا هەبووە گەر لە شوێنی شاخاوی. تری جیهانیش هەبێت لە ناوچەکەدا تایبەتیە بە بیناسازی کوردستان بۆ پتەوی بیناو تەمەن درێژی بووەو بیری بەکارهێنانی وەستایەتیو پتەوی بیناسازیەو شانازییە لەم بوارەدا.

دیواری بە بەرد تەواو بوو، بنکەی پانەو چەند بەرزتر دەبێت بەکەمی تەسك دەبێتەوە، هەر سێچوار ریزێك دار دێمەکێك دادەنرێت، بە هێواشی دیوارەکە دەڕوات تا توندتر بێت، سەرە دەرگا گەر هەر ئاسایی بێت ئەوە بەدار دادەنرێت ، یان بە دوو قەوسی کەوانەیی بە گێچ یان مەڕمەڕ لە سەر دەرگاو سەرە پەنجەرە دادەنرێت.
کولانکەو کونە هەزار مێردی بۆ جێدەهێلنەوە لەدوا ریزی دیوارا بە چوار دەورەی دیوارەکە داری چاك دادەنێن تا کۆتاییەکەی ببەسترێتەوە ئەو ریزە دارانەش لەکەم خانوو هەیە، بەلام بۆ پتەوی زۆر چاکە. ئینجا دارەڕێ دەکرێت، کاریتە دەخرێتە سەر دیوار هەندێ خانوو یان مزگەفتی گەورە زیاتر لە پێنج کاریتەی دەوێت.

لە زۆر شوێندا بە داری دارەڕێ گەورە بە «کاریتە» دەڵێن «نێرگە»، زۆر جار ژوورەکە درێژە کاریتە ناگاتە ئەو سەری دیواری بەرامبەری، سەری دووەمی کارتیە لە سەر گێی دار ئەستووندە «شادار» دادەنیشێ کە لە شێوەی ژمارە هەفتە.
قەدی یەکەم خانوو تەواو بوو واتە ئەو خانووە یەك قەدە، گەر کاریتەی دووەم لە ئەستووندەوە بۆ دیواری بەرامبەری دانرا قەدی دووەمی خانوو دادەمەزرێت، واتە ئەم خانووە دوو قەدە، کە درێژتر دەبێت کاریتەو ئەستووندەی تری دەهاوێنێ واتە قەدی ژوورەکە لە دوو قەد زیاترە ئەم ئەستووندەیە یان «پاڵەوان» لە ناوەندی ژوورەو کاریتە رادەگرێت و بنکەکەی ئەستوورەو سەرەوەی دوو گێی باریکترە لە قەدی سەری کاریتەی دێتە سەری.
دار کاریتە لە ئەسپینداری هەفت ساڵەی خزمەت چاك و خاك باش دەبێت، تا (٣٢) پێ درێژ دەبێت ئەم ئەسپیندارە دوو کاریتەو یەك شەقرەی باریکی لە سەرە باریك و تیژەکەی دەردەچێت لە هەندێ ناوچەی نزیك هەولێر ووتویانە ئەو ئەسپیندارە دوو دار هەولێرو یەك شەقرەی تێ دەبێت، بۆیەش پێیان ووتوە دار هەولێر، واتە لە هەولێر بۆ دارەڕێ خانوو ئەو درێژیە بەکاردێت. «١٦» پێ دەبێت، بە شەقرەش ووتراوە

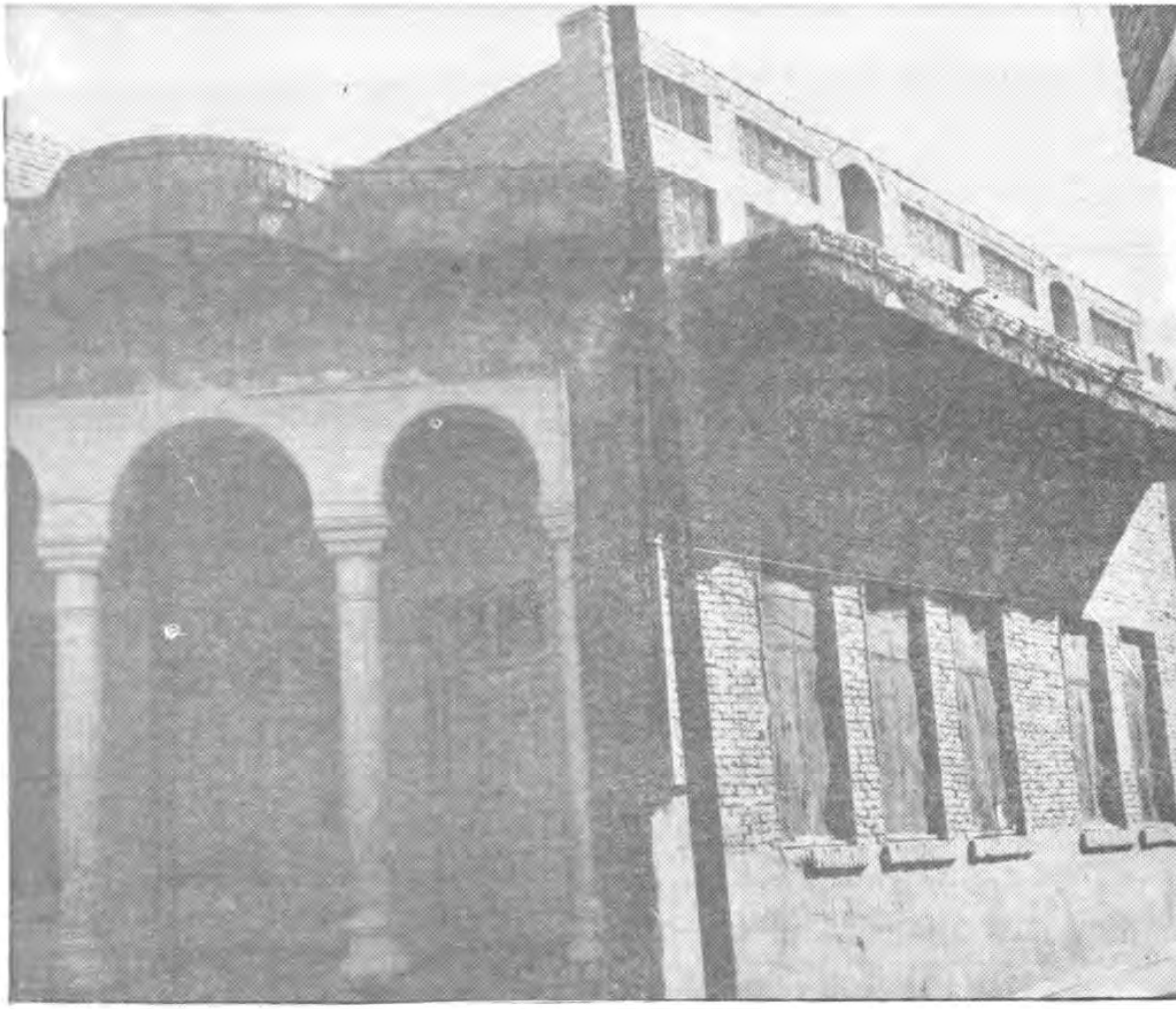

«سەرکڵ» لە هەندێ ناوچەدا باخچەکانیان بە تایبەتی داری کاریتەی لێ دەچێنری بۆ ئەم مەبەستەش دەبڕێتەوە. دار ئەسپیندارو چنار دەکرێتە کاریتە، بۆ ئەستووندە داربەڕووو دارەبەن و دارمازوو و دارگوێز چاکە، واتە زۆرتر داری دێمی باشترە.

دار پەلك دارێکی بەرزە لە ئەسپیندار دەچێت سپی‌یە بۆ دارەڕێ دەبێت. دارەڕێ ئەو کاریتانە بەریز لە تەنیشت یەك دادەنرێت نێوانیان بەقەد یەکە ئاستی بەرزی‌و نزمیان لەسەر یەك ئاستە، هەندێ جار بۆ پتەوی‌و چاکی بۆ جاری دووەم دارەڕێ دەکرێتەوە گەر یەك دار دابنرێت پێی دەڵێن «ئاشی» لەلای دووەمی دیوارەکان «رادێرە» دەکرێت چەند رادێرە دێتە سەر ئاشی هەندێ ژوور هەیە لە یەك ئاشی زیاتری تیایە لەسەر رادێرەی «نێرە» دادەنرێت بە پێچەوانەی یەك.

شەقرە «قیسپ» باریکەو ژمارەی بەکارهێنانی لە دارە ڕێدا زۆرە زۆر لەیەك نزیك دەبێت پاش شەقرە حەسیر رادەیەخن، کە حەسیر کەم و بەردەست نەبێت و پێش پەیدابوونی حەسیر چرو دەبڕێتەوە لە سەر شەقرەکان پان دەکرێتەوە، جا هەر ناوچەیەك بەپێی پەیدابوون و زۆری گەڵای دارو جۆری دەخرێتە سەر شەقرەکان وەك «قەمیش»و «پوش»و «شاوێر»و هی‌تر دادەنرێت «چرپ» دادەنرێت پەلکی دار کونجی بۆ گێرانەوەی خۆڵ و تۆزی خۆڵەبان باشە، مەبەستی سەرەکی چینێکی جیاکەرەوەیە بۆ دارەڕێ‌و قوڕی سەری، پتەو دەبێت دارەکان پیس نابێت، دڵۆپە ناکات، سەربانەکە توندو تۆڵ دەبێت.

خۆڵەبان و قوڕەپەست دەکرێ، دار سواندە «پاسار» چەند ڕیزە دارە لەسەر یەك لە پێشەوەی هۆدەکان زیاد دەبێتەوە، لە هەندێ ناوچەدا بۆ دیواریش دەکرێ تا باران و بەفرکەم بە دیوار بکەوێت.

لە ناوچە دەشتاییەکان حەوشە فراوانەو دیواری دەرەوە نەوییە، ئەو حەوشە گەورەیە چاك بەکاردێت، ژووری نوستن و مێوانخانەو کادین و هۆری وەڵسات و قەسەر داکردن و عەمباری گەنم و خەشیوو «ژوری بچوکی زەخیرە»و کەندەڵان

«قوتان» بۆ کوندەو گۆزەی ئاو دەکرێ دوو دیوارە دوو مەتر بەرز دەبێت، لە ناوەندو ژێرەوەی شوێنی کوندەو گۆزەی ئاوە، سەری بە کەرتە شەقرەو قەسەرو کفر دەگیرێت، لە هاویناندا بۆ ساردو فێنککردنەوەی ئاوی خواردنەوەیە، هەندێ پێویستیو خواردنیش لە بنی ڕێز دەکرێت تا بۆگەن و لە کەڵك نەکەوێت. وەلەبەر فێنکی سەگ لە بنی وەردەکەوێت، عەمباری گەنم و جۆ بناغەکەی بە بەردە، ژوورێك یان دوو ژووری بچوکن، دوو کونی لە بەرزایی سینگی زەلام لە شێوەی چوار گۆشەی تیایە بۆ تێکردنیو دەرهێنانی گەنم و جۆ، جوان بە لووسی ژوورەکان لە ناوەوەو دەرەوە مارنج دەکرێ، ئەرزەکەی لەسەر خۆڵی حەوشەکە نییە بەڵکو ژێری بەردە تا گیانەوەری زیان بەخشی کەم بۆ بخشێت و ژوورەکان کون بکەن . سەکۆی نووستن و دانیشتن جێگای هەیە. لە حەوشەی گەورە بیری ئاو هەیە بە گوریس رادەکێشرێت تا ئەو سەری حەوشە گوریسی درێژ ئاوەکە رادەکێشێت. جۆنی ساوەر لە ناوەندی حەوشە هەیە.

که کور لە ماڵەوە جیا دەبێتەوە هەر لەو حەوشە گەورەدا ژوورێك دروست دەکات و تیفێکی «ستارە» نەویش قیت دەکاتەوە، دانانی خشتەکانی وایە هەوای فێنکی سەربانی زۆر بچێتە ناوی. قادرمە «پەیژە» لە ژوورەوە یان لە هەیوانەوە بۆ سەربان دەچێت، پایەی تەسك و بچووك و گەر لە ژوورەوە بێت بەیتونەیەکی بچوکی هەیەو کونی سەیرکردنی بۆ دەرەوە هەیە، لەم حەوشەیەدا دارتووێك یان هەر دارێکیتر دەچێنرێ، باخچەیەکی بە شوورەیەکی درکاوی دەوری دەدا، سەوزەو گوڵەبەرۆژەی لێ دەچێنرێت بەشی خواردنی خێزان بکات، کۆریتی پەلەوەری تیایە.

گەر نەخشەی ئەم جۆرە خانووانەی گەرمیان وورد ببینەوە ئەنجامی وا دەردەکەوێ حەوشەیەك هەزار مترە چوارگۆشەیە یان هێلکەییە یان زۆر نارێکە، چەند ژووری چوار گۆشەو لاکێش و خریشی تیایە رووبەریان کەم هەندی یەك دەبێت، ژوورەکان بەیەك وەنووساون، جزیریو لایینیو بێ لاییانیو لانکانیو نەوی بەرز بە کاریتەی گەورەو پردو کاریتە باریك مارنج کراوو بێ مارنج. هەر ژوورێك بۆ مەبەستی تایبەتیو وەزیفەی خۆی لەگەڵ حەوشەیەکی فراوان و زەوی راست، ژن و پیاو وەرزی پێش باران هەر خەریکی خشت برین و مارنج کردن و نوێکردنەوەن، تا بەرگری زستان بگرێت، ئافرەتی لادێی هەر خەریکە خشت دەبرێت و قورکاری فەرمانێکی سەرەکیەتی لەتەك پیاواندا.

لەو ناوچەیەدا زۆر بە دەگمەن گەر دووخانوو نەخشەیان بەیەك بچێت، نەخشەی هەندێ خانوو بریتیە لە دەرگایەك دەتباتە ژوورێکی گەورەو چەند دەرگای لێ دەبێتەوەو هەر دەرگایەك بۆ ژوورێك «هۆدە» دەچێت بۆ ژووری نوستن و خواردن و مێوان تەندوورو ئاژەڵ و زەخیرە هەموویان لەناوچەیەکن، پەنجەرەی کەمە، ئاژەل بەتایبەتی وولاخ و گاو گۆلك لەگەڵ مرۆڤدا لەناو یەك خانووی داخراون، نەخشەی تری خانوو هەیە دوو ژوورو هەیوان لە پێشەوە دار کۆترە لە ناوەندی هەیوان داری هەیوان و شەقرەکان رادەگرێت یان مەدخەلێك دوو دەرگا دەچێتە ژوورو پەنجەرەی لە پشتەوەیە. لەودەی کا لە دووری ماڵە.

کونە مێش و سەکۆی شوان و رەنجبەرو سەپان جێگایان هەیە.

لە ناوچە شاخاوییەکان چ لەگوند یان لە شاردا دەتوانم بڵێم زۆر نەخشەی خانوو دروستکردن و رووبەری ژوورەکان و شێوەیان پێکدەچن. بەردو قورو قسڵ و دارو گەڵاو خۆڵی سپیو گێچ و مەوادی دروستکردن، دیوار دەبێ زۆر راست بێت، چونکە بەرد گرانە راوەستانی زۆر راست و یەك ئاست نەبێت بەرگری تەوژمی وەرزی تووش زستان ناکات.

نهۆمی یەکەم نەوییە دەرگایەکی گەورەی توندی پێوەیە، گەر لە زۆر ئاکاری لە ژێر زەمین نەچێت هەندێ شتی تایبەتی هەیە وەك پەنجەرەو دەرگاو بەکارهێنانی کەم و فێنکی هەندێکیان قادرمەیەکی ڕێك لە هۆدەکانی سەرەوە بۆی شۆڕ دەبێتەوە.

بەڵام نهۆمی یەکەم سوودو دروستکردنی زیاتر بۆ راستکردنەوەی ئاستی زەوییەکە بۆ دروستکردنی نهۆمی دووەم یان خانووەکە لە بەر لێژی زەوییەکەی. وولاخ و گاو

گۆڵك و وەڵساتی تری بە دەرگایەکەی وەدەچێت.

وێنجەو چروو کاو پووش و گیای تێ هەڵدەگیرێت نهۆمی دووەم لەسەری دروستکراوە، رووبەری بەقەد ژێرەوەیە زۆرجار بچووکترە سەربانەکەی نهۆمی یەکەم دەبێتە حەوشەو بەردەست و رێگا بۆ نهۆمی دووەم.

قادرمەیەك لە تەنیشتەوە بۆی بەرز دەبێتەوە یان هەر ئاستی زەوییەکە لەگەڵ ئاستی یەکن.

لەم ناوچەیەدا ئادەمیزاد زیرەکی دەکات کاتێ هەوڵ دەدات رووبەری سەربانەکان کەم بێت، نهۆمی زۆر لەسەر یەك بێت تا کەمترین بەفری زستان رابماڵێت.

ژوورەکانی سەرەوە دووژوورو هەیوانێکیان لە ناوەندە بە پێچەوانەی خانووی گەرمیان هەیوانی زۆر لە خانووەکان لەپێشەوە لەم هەیوانەدا دەرگای ژوورەکانی تیایە بۆ ماڵ میوانە یان میوانخانەی جیایە دوور لە خانووی ماڵ، لە ریزی ئەو دوو ژوورە چەند ژووری سادە هەیە دەرگایان لە ناو یەکن بۆ چرو مەرو ماڵات و تەندوورو میوەجات و کاو گەنم و جۆو مەبەستی تر.

نەخشەی خانووی کوێستان زۆر بایەخی بە هەیوان داوە. لاکێش یان چوار گۆشەیە ئاگردانی تیایەو هەر پاك رادەخرێت و لە دیوارەکانی تاق و رەف بە قورو بە گێچ دروستکراوی تیایە.

ئەوەی هونەرە لە نەخشەسازی گوندی ناوچەی شاخاوییدا سەربانی هەموو ماڵێك رێگایە بۆ کاروان و ژن و منال و وەڵسات و گاران و چوون و هاتن و بارەدار. ئەوەش بێگومان قایمیو توونديو چاکی دامەزراندنی سەربانەو دارەرێ چاکەو سەربانیش وەك پارچەیەك کۆنکریتی ئێستای لێهاتووەو بەرگری ئەو هێزە رۆژانەیە دەکات و بەرگریەکەشی هەڵبەتە پتەوی مەوادەکەیەو وەستایەتی بەکارهێنانی یەتی. لە هەندێ سەرباندا گەر بواری هات وچۆ لە دەرزێکی تردا هەبێت دیوارێکی نەوی یان پەرژین دروست دەکەن تا رێبواران لە سەربانان دوور کەونەوە بەم دیوارە دەڵێن «مێرەرەوە» لە نامەیەکی تایبەتی مامۆستای بەرز دکتۆر مەحەمەد حەسەن لە بەرواری ٢٥/٦/١٩٨٨دا بۆی نووسیبووم: لە کتێبێکدا کە لە بارەی مێژووی بیناسازی گەلانی رۆژهەڵاتەوە نووسرابوو کەبە زمانی رووسی دەڵێت «بۆ یەکەم جار لە کوردستاندا بیریان لەوە کردەوە کە مادەی سروشتی بەکاربهێنن بۆ بینا لە شێوەی «پارچە ئامادەکراو Precast » وەکو لە قەدی دار کە سەرێکی لە شێوەی «٧» دایە کۆڵەکەیان دروستکرد «دیرەگ» کە ئەمە بیرکردنەوەیەکی زۆر راست و لەجێی خۆییدایە»

ئەنجام :-

١- هەر ناوچەیەك لە کوردستاندا لە نەخشەی خانووو مەوادی درستکردنی جیاوازیەك بەدی دەکرێت، منیش لەم بوارەدا جیام نەکردەوەو زاراوەی بیناسازیش جیایە وەك:-

شادارو کاریتەو ئاشی کە هەرسێك یەك مانا دەبەخشن.

٢- ئەوناوچەیەی سروشت تووش تر بێت لەوێ خانوو بەهێزتر دروست دەکرێت و بایەخی زۆرتر بە پتەوی دەدەن تەمەنی خانوو درێژترە.

٣- لە ناوچەی دەشتایی حەوشە فراوانە بە پێچەوانەی ناوچە زۆزانەکان کە حەوشە لەوێدا دەگمەنە لە جیاتی ئەو هەیوان بەرینەو خانوو چەند خانە.

٤- لە نەخشەی هەندێ خانوو دیوەخان «ژووری میوان» لە هەمان حەوشەیە بەڵام دەرگاو هاتوچۆی لە دەرەوەیە، لە هەندێکی تردا دوورە لە خانووەکە، یان گەر خانوو لە ناویەك بێت دەرگای لە ناو هەیوانە «لێرە هەیوان واتە هۆڵ» لە خانووە کۆنەکانی شارەکاندا ئاودەست لە سەربانە بە بۆری ئاسن یان قوری سوورکراوە ئاوو پیساییەکە دێتە خوارێ.

لە دووری گوند ژوورێکی تایبەتی لە باخچەیەکدا بۆ هەنگ دروست دەکەن یان لە سووچێکی حەوشەدا دەکرێت.

بە کورتی هەموو مەبەستێکی پێویستی رۆژانەی ژیان لە نەخشەی خانوودا لە کۆن و نوێدا لە شارو گوندا جێگای هەیەو بایەخی پێدراوەو هەر کەسێك بەپێی زەوق و زرووف ناوچەکە گرنگی پێداوە.

○